

Plantijn Hogeschool van de Provincie Antwerpen – EduBRON,
Universiteit Antwerpen – Groep T-Hogeschool Leuven –
Hogeschool Zeeland – Hogeschool Zuyd – KaHo Sint-Lieven –
NHTV Internationale Hogeschool Breda – Provinciale Hogeschool
Limburg – Universitair Centrum voor Talenonderwijs, Universiteit
Gent – Instituut Heilig Graf, Turnhout – KA Hoboken – Pito Stabroek
– Sint-Carolusinstituut, Sint-Niklaas – Sint-Jozefinstituut, Kontich

Datum publicatie: 15.07.2010

Datum herziene versie : : 07.06.2011

Handwijzer voor de studiebegeleider

Peter David, Elke Denoo, Hans Ihmsen, Katia Tuerlinckx, Geert Van Eynde, Sarah Van Leuvenhaege, Plantijn Hogeschool van de Provincie Antwerpen

Annick Swaelen, Sint-Jozef Instituut te Kontich

Kathleen Van Wesenbeeck, Provinciaal Instituut voor Technisch Onderwijs te Stabroek

Tom D'hauwer, Elke Heirman, Tine Van Doorselaer, Technisch Instituut Sint-Carolus te Sint-Niklaas

Monique Bartholomeus, Kristien Van Eekert, Heilig Graf Instituut te Turnhout

Miriam Peene, Kim Van der Auwera, Koninklijk Atheneum Hoboken

Publicatie in het kader van het Interregproject Goesting in Leren en Werken (GoLeWe)
Thema 1: Naar Hoger Onderwijs - Actie 1.3.: Remediëren van leren - Indicator 1.3b:
Handwijzer voor het coachen van 'efficiënt en succesvol studeren' waarmee
studiebegeleiders concreet aan de slag kunnen

Doelgroep: studiebegeleiders in het secundair en het hoger onderwijs in Vlaanderen en Nederland.

Het GoLeWe-Project

‘Goesting in Leren en Werken’ is zowel de rode draad als de uitdaging van dit project. We willen bereiken dat jongeren hun kwaliteiten kunnen uitbouwen tot competenties die nodig zijn in de maatschappij en in het werkveld. En dat onze jong afgestudeerden werk vinden dat aansluit bij eigen mogelijkheden, motivatie en ambities en bij het vinden van een plaats in de maatschappij.

De projectacties zijn gegroepeerd in drie thema’s: een vlotte overgang naar het hoger onderwijs, leren in het hoger onderwijs en samenwerking met het werkveld. Concrete acties richten zich op het verbeteren van leercompetenties, op studiekeuzebegeleiding en op leertrajecten die afgestemd zijn op de mogelijkheden van studenten. Er gaat ook aandacht naar studententutoraat en naar competentie management. Acties die bijdragen tot een betere afstemming en samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt, zijn: werkplekleren en de uitvoering van werkveldopdrachten door studenten, co-creatie van onderwijs en facilitering van de combinatie werken en leren. Goesting in leren en werken gaan hand in hand. Want de nieuwe werknemer is een kenniswerker die zichzelf blijft ontplooiën.

Abstract publicatie

Deze handwijzer werd ontwikkeld voor studiebegeleiders uit het secundair/voortgezet onderwijs en het hoger onderwijs in Vlaanderen en Nederland. Ze wil handvaten aanreiken om remediërend aan de slag te gaan met de resultaten van de Lemo-test van leerlingen en studenten. In de handwijzer vindt de studiebegeleider uitleg en tips om de student te begeleiden.

Allereerst wordt er toegelicht wat de bevraagde competentie inhoudt, hoe een leerling of student eruit ziet die de competentie reeds onder de knie heeft, m.a.w. concrete gedragsindicatoren van de beschreven competentie, en waarom het belangrijk is om aan deze competentie te werken.

Vervolgens worden er aanknopingspunten gegeven om het begeleidingsgesprek op gang te brengen en worden er concrete tips en tools aangereikt waarmee studiebegeleider en leerling of student aan de slag kunnen.

Inhoud

1	INLEIDING.....	5
2	KENNIS OVER DE EIGEN LEERSTIJL.....	6
2.1	Wat?	6
2.2	Wie?	6
2.3	Waarom?	6
2.4	Het gesprek	6
2.5	Tips.....	6
2.6	Tool.....	7
3	ZELFSTURING.....	10
3.1	Wat?	10
3.2	Wie?	10
3.3	Waarom?	10
3.4	Het gesprek	10
3.5	Tips.....	10
3.5.1	Oriënteren.....	10
3.5.2	Plannen	11
3.5.3	Proces bewaken	11
3.5.4	Evalueren	11
3.5.5	Bijsturen.....	11
3.6	Tools.....	11
4	SAMENWERKEN.....	21
4.1	Wat?	21
4.2	Wie?	21
4.3	Waarom?	21
4.4	Het gesprek	21
4.5	Tips.....	22
4.6	Tools.....	22
5	ANALYSEREN, STRUCTUREREN EN RELATEREN.....	29
5.1	Wat?	31
5.2	Wie?	31
5.3	Waarom?	31
5.4	Het gesprek	31

Interregproject Goesting in Leren en Werken

5.5	Tips.....	32
5.5.1	Tijdens de les	32
5.5.2	Na de les:	32
5.5.3	Voor een toets/test of na elk hoofdstuk.....	32
5.5.4	Voor een examen	32
5.6	Tools.....	33
6	CONCREET VERWERKEN	39
6.1	Wat?	39
6.2	Wie?	39
6.3	Waarom?	39
6.4	Het gesprek	39
6.5	Tips.....	39
6.6	Tool.....	40
7	KRITISCH VERWERKEN.....	41
7.1	Wat?	41
7.2	Wie?	41
7.3	Waarom?	41
7.4	Het gesprek	41
7.5	Tips.....	41
7.6	Tools.....	42

Interregproject Goesting in Leren en Werken

1 INLEIDING

Deze handwijzer voor de studiebegeleider wil een hulpmiddel zijn, om leerlingen en studenten op weg te helpen. Het reikt de studiebegeleider handvaten aan om de studie van leerlingen/studenten te begeleiden.

Het kan gebruikt worden als een op zich staand document, maar ook als een vervolgdocument om om te gaan met resultaten van de Lemo-test.

Deze handwijzer werd ontwikkeld door Plantijn Hogeschool in samenwerking met de volgende partners:

- **Koninklijk Atheneum te Hoboken**
- **Provinciaal Instituut voor Technisch Onderwijs te Stabroek**
- **Sint-Jozef Instituut te Kontich**
- **Heilig Graf instituut te Turnhout**
- **Technisch Instituut Sint- Carolus te Sint- Niklaas**

Heilig Graf

Interregproject Goesting in Leren en Werken

2 KENNIS OVER DE EIGEN LEERSTIJL

2.1 Wat?

Onder 'kennis hebben over je eigen leerstijl' verstaan we:

- kennis hebben over de "eigen" manier van studeren, zicht hebben op het totale pakket van leeractiviteiten.
- kennis hebben van de manier waarop men gewoonlijk studeert en de typering van hoe men zelf kennis verwerkt en leerprocessen stuurt.
- deze kennis wordt beïnvloedt door de opvatting die je hebt van studeren/leermotieven.

2.2 Wie?

Een leerling/student die kennis heeft van de eigen leerstijl ziet eruit als volgt:

- hij is zich bewust van de situatie (tijd/plaats) waarin hij gestimuleerd wordt om te leren en streeft dit na.
- hij denkt na over hoe hij leerinhouden verwerkt. Hij kan over zijn leerstijl communiceren.
- hij vergelijkt zijn manier van leren en werken aan taken met die van anderen.
- hij denkt na over zijn aandachtspunten en sterke punten. Hij kan ze ook benoemen.
- hij leest en/of luistert naar feedback en gaat na of hij zich hierin kan vinden.
- hij probeert in te schatten hoe hij zijn leerstijl kan aanpassen aan de noden.
- hij ziet in dat bepaalde vakken/taken een andere leerstijl noodzakelijk maken.

2.3 Waarom?

"Zelfkennis is de bron van alle wijsheid..."

- het geeft inzicht in je eigen zwakke punten. Zo weet je aan welke aspecten je meer aandacht moet besteden.
- je bent je ook bewust van je sterke punten. Zo kan je inschatten wanneer je minder inspanning zal moeten verrichten.
- je hebt de kans om je leerstijl te verbreden. Soms zal het nodig zijn om een andere aanpak te kiezen om de leerstof te verwerken.
- je zelfvertrouwen zal groeien, want door het leren kennen van andere leerstijlen zal er mogelijkheid zijn tot verandering.

2.4 Het gesprek

- "Kan je je vinden in de resultaten in het feedbackrapport? Waarin wel? Waarin niet? Kan je hiervan voorbeelden geven?"
- "Met welke leeraanpak heb je meestal succes? Met welke ondervind je toch moeilijkheden?"
- "Heb je stoorzenders tijdens het studeren? Radio, GSM, TV, internet,?"

Tips voor het gesprek:

- Vertel zelf over je eigen leeractiviteiten, zo geef je aan dat men op verschillende manieren kan studeren.
- Kijk samen eens naar een opdracht die de student gekregen heeft en bespreek samen hoe dat het best aangepakt zou kunnen worden.

2.5 Tips

- Spreek zeker je lector eens aan. Hij weet vaak welke manieren van leren de beste is voor zijn vak.
- Doe een leerstijltest, dit zal je inzicht bieden in jouw studieaanpak.

Interregproject Goesting in Leren en Werken

- *Probeer om verschillende onderdelen van een vak eens op een andere manier te verwerken. Zo kan je nadien evalueren wat de beste aanpak was.*
- *Vraag eens aan een medestudent hoe hij het vak op de opdracht aanpakt. Hier kan je vast wat inspiratie uit putten!*
- *Maak eens een afspraak bij een studiebegeleider, als je twijfelt over jouw studieaanpak in het algemeen!*

2.6 Tool

Tool ter reflectie bij de Lemo-test

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool ter reflectie bij de Lemo-test

Lemo-test	Score	Ben je akkoord met deze score? Waarom (niet)?	In welke situatie merk je dat?	Wat ga je daar aan doen?
MOTIVATIE				
Moeten studeren				
Willen studeren				
Demotivatie				
ZELFVERTROUWEN				
Zelfvertrouwen in studieaanpak				
VERWERKING				
Relateren en structureren				
Kritisch verwerken				
Memoriseren				

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Analyseren				
Concrete verwerking				
REGULATIE				
Zelfsturing				
Externe sturing				
Ontbreken van sturing				
LEREN VAN ELKAAR				
Samenleren				

Interregproject Goesting in Leren en Werken

3 ZELFSTURING

3.1 Wat?

Onder 'zelfsturing' verstaan we verschillende zaken:

- *oriënteren: een overzicht krijgen van het geheel van de leerstof*
- *plannen en proces bewaken: plannen en de vooropgestelde planning controleren met de daadwerkelijke uitvoering*
- *toetsen en diagnosticeren: controle tijdens het leren of de leerstof voldoende wordt beheerst. Bij moeilijkheden de oorzaken opsporen en de aanpak proberen aan te passen.*
- *reflecteren: nadenken over het eigen leren*

3.2 Wie?

Een leerling/student die zelf zijn studie stuurt ziet eruit als volgt:

- *hij is bereid om ordelijk, systematisch en regelmatig te werken*
- *hij bepaalt zelf wanneer en hoe hij studeert*
- *hij controleert geregeld of hij de leerstof voldoende beheerst*
- *hij kan, indien nodig, zelfstandig zijn planning aanpassen en tekorten wegwerken*

3.3 Waarom?

Als je in staat bent om het leerproces zelf te sturen, dan heb je meer grip, meer controle, op de eigen (leer)situatie. Hoe meer invloed je kan uitoefenen op de werkelijkheid, hoe meer je kan groeien in zelfvertrouwen en hoe groter de kans dat je andere problemen op een gelijkaardige, gestructureerde manier leert aan te pakken.

3.4 Het gesprek

- *(H)erken je het probleem? Geef een paar concrete voorbeelden van situaties waaruit blijkt dat er een gebrek is aan zelfsturing.*
- *Waarom zou je merken dat het beter gaat? Hoe zou het dan anders zijn dan nu? (Zo blijft de leerling/student niet te lang stilstaan bij het probleem maar zal hij zich oriënteren naar een positieve toekomst)*
- *Wat lukt er nu al wel, wat loopt er al goed tijdens het studeren? (Er loopt bij elke leerling al wel iets goed, en van hieruit kan de leerling/student dan vertrekken)*
- *Wat zou al een kleine stap kunnen zijn om beter te worden in zelfsturing?(Op basis van wat hij reeds goed kan zal deze stap gemakkelijker gezet worden)*

3.5 Tips

3.5.1 Oriënteren

A. Over de leerstof:

- *is de leerstof in orde, duidelijk?*
- *weet je wat de leerkracht/lector verwacht?*
- *heb je zicht op hoofd- en bijzaken?*

B. Over de nodige tijdsinvestering

- *maak een overzicht van vaste activiteiten binnen en buiten de school en van de vrije tijd die er over blijft*
- *maak een inschatting van je eigen sterke momenten om te studeren (ochtend-, middag-, avond-, nachtmens?)*

Interregproject Goesting in Leren en Werken

- *maak een tijdsinschatting per vak. Hoeveel tijd heb je nodig, denk je?*
- *voorzie reservetijd voor onvoorziene omstandigheden (buffer)*

3.5.2 Plannen

- A. *maak een weekplanning en een planning op lange termijn*
- B. *maak een To Do-lijstje van volgende week/maand*

3.5.3 Proces bewaken

- A. *schakel storende factoren (bv GSM, radio, internet, TV, ...) bij aanvang van het studeren uit*
- B. *ga na elk studiemoment na of je voldeed aan de verwachtingen (waarom wel/niet?)*
- C. *kijk dagelijks je To Do-lijstje na en pas eventueel aan.*

3.5.4 Evalueren

- A. *ga je weekplanning na; hoe dicht zat je in de buurt van een realistische planning?*
- B. *ga op zoek naar de oorzaak van een verkeerde inschatting*

3.5.5 Bijsturen

- A. *denk na hoe je in de toekomst gezond kan omgaan met onvoorziene omstandigheden*
- B. *stel op basis van je weekplanning een meer realistische To Do-lijst op.*

3.6 Tools

Tool voor studieplanning

Tool voor jaarplanning 2011-2012

Tool voor verwachtingen van de cursus

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool voor studieplanning/weekkalender

WEEK 1	MAANDAG		DINSdag		WOENSDAG		DONDERDAG		VRIJDAG		ZATERDAG		ZONDAG	
	Plan	Controle	Plan	Controle	Plan	Controle	Plan	Controle	Plan	Controle	Plan	Controle	Plan	Controle
7u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
8u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
9u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
10u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
11u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
12u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
13u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
14u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
15u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
16u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
17u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
18u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
19u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
20u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
21u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
22u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
23u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊
24u		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊 😞		😊

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Bij de opstelling van je planning, kom je bij de cruciale vraag hoeveel werkuren het concreet vraagt om je leerdoelstellingen te bereiken. Het is niet gemakkelijk om hier een richtlijn te geven: het belangrijkste is dat je bij de inhoudelijke evaluatie van datgene wat je studeert, merkt dat je de leerstof voldoende beheerst. Een gemiddelde student heeft een weekgemiddelde tussen 40 en 60 werkuren. Heb je minder dan 40 werkuren en krijg je toch altijd alles gedaan wat je je voorneemt, is het zeer belangrijk om na te gaan of je wel degelijk voldoet aan datgene wat men van jou verwacht (normen werkjes, het inhoudelijk onder de knie hebben van de leerstof, ..) Tel je voor jezelf meer dan gemiddeld 60 werkuren, moet je jezelf ook durven bevragen: Heb je faalangst en durf je jezelf niet ontspannen? Gebruik je jouw tijd efficiënt? Is het zware werk voor jou ook op lange termijn draagbaar?

Uit onderzoek is het belang van regelmatig studeren gebleken. Het studeren op vaste tijdstippen waarop je in principe elke dag werkt is voor vele efficiënter gebleken. Gebruik ook dat moment waarop je weet dat je goed kan studeren. Als je bijvoorbeeld merkt dat je 's ochtends veel geconcentreerder kan werken, moet je hier gebruik van maken in je planning

Tijdens het studeren is het goed hanteren van pauzes van belang om intensief en geconcentreerd te kunnen werken. Enkele richtlijnen:

- *Korte pauzes tussen het studeren zijn vaak nuttig, bijvoorbeeld na elk uur*
- *Ten laatste na 2 uren intensief studeren moet men een pauze nemen van 20 à 30 minuten*
- *Na maximum 4 uren studeren moet men een rustpauze in acht nemen van anderhalf à 2 uren.*

Denk aan de mogelijkheid binnen je planning afwisseling in activiteiten aan te brengen. Het kan het studeren prettiger maken en aldus positief inwerken op je motivatie. Dus werk bijvoorbeeld niet een hele week aan dezelfde cursus. Ook samenwerking met anderen kan afwisseling geven in je studeeractiviteiten.

Een goede studieplanning houdt niet enkel rekening met de werkuren maar ook met noodzakelijke andere activiteiten. Een goed en gezond evenwicht tussen naar school gaan, zelfstudie en ontspanning is van onschatbaar belang. Je kunt in een studieplanning rekening houden met volgende facetten:

- *Georganiseerde schoolse activiteiten (contacturen, stage,....-*
- *Eten, verplaatsing, boodschappen, huishoudelijke taken, job...*
- *Actieve ontspanning*
- *Zelfstandige studieactiviteiten (aantal uren per week/per opleidingsonderdeel)*

Tip: gebruik bij het opstellen van je planning voor elke soort activiteit een andere kleur gebruiken om het overzichtelijk te maken. Zo zie je achteraf ook hoe de intensiteit van een bepaalde activiteit doorheen het academiejaar van week tot week verschuift.

Uiteindelijk moet je het oorspronkelijk plan vergelijken met de uitvoering ervan. Is het gelukt? Tracht hieruit conclusies te trekken voor de volgende planning.

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool voor jaarplanning (jaarkalender)

JAARPLANNING 2011-2012

Doel ? zicht krijgen op grote opdrachten

Wat invullen?

grote opdrachten

beter spreiding van werk

herhalingen, studiereizen

beter leren plannen

toetsen

		SEPTEMBER			OKTOBER			NOVEMBER			DECEMBER			JANUA
DO	1		ZA	1		DI	1		DO	1		ZO	1	
VR	2		ZO	2		WO	2		VR	2		MA	2	
ZA	3		MA	3		DO	3		ZA	3		DI	3	
ZO	4		DI	4		VR	4		ZO	4		WO	4	
MA	5		WO	5		ZA	5		MA	5		DO	5	
DI	6		DO	6		ZO	6		DI	6		VR	6	
WO	7		VR	7		MA	7		WO	7		ZA	7	
DO	8		ZA	8		DI	8		DO	8		ZO	8	
VR	9		ZO	9		WO	9		VR	9		MA	9	
ZA	10		MA	10		DO	10		ZA	10		DI	10	
ZO	11		DI	11		VR	11		ZO	11		WO	11	
MA	12		WO	12		ZA	12		MA	12		DO	12	
DI	13		DO	13		ZO	13		DI	13		VR	13	
WO	14		VR	14		MA	14		WO	14		ZA	14	
DO	15		ZA	15		DI	15		DO	15		ZO	15	

Interregproject Goesting in Leren en Werken

VR	16		ZO	16		WO	16		VR	16		MA	16	
ZA	17		MA	17		DO	17		ZA	17		DI	17	
ZO	18		DI	18		VR	18		ZO	18		WO	18	
MA	19		WO	19		ZA	19		MA	19		DO	19	
DI	20		DO	20		ZO	20		DI	20		VR	20	
WO	21		VR	21		MA	21		WO	21		ZA	21	
DO	22		ZA	22		DI	22		DO	22		ZO	22	
VR	23		ZO	23		WO	23		VR	23		MA	23	
ZA	24		MA	24		DO	24		ZA	24		DI	24	
ZO	25		DI	25		VR	25		ZO	25		WO	25	
MA	26		WO	26		ZA	26		MA	26		DO	26	
DI	27		DO	27		ZO	27		DI	27		VR	27	
WO	28		VR	28		MA	28		WO	28		ZA	28	
DO	29		ZA	29		DI	29		DO	29		ZO	29	
VR	30		ZO	30		WO	30		VR	30		MA	30	
			MA	31			31		ZA	31		DI	31	

Interregproject Goesting in Leren en Werken

		FEBRUARI			MAART			APRIL			MEI			JUNI
WO	1		DO	1		ZO	1		DI	1		VR	1	
DO	2		VR	2		MA	2		WO	2		ZA	2	
VR	3		ZA	3		DI	3		DO	3		ZO	3	
ZA	4		ZO	4		WO	4		VR	4		MA	4	
ZO	5		MA	5		DO	5		ZA	5		DI	5	
MA	6		DI	6		VR	6		ZO	6		WO	6	
DI	7		WO	7		ZA	7		MA	7		DO	7	
WO	8		DO	8		ZO	8		DI	8		VR	8	
DO	9		VR	9		MA	9		WO	9		ZA	9	
VR	10		ZA	10		DI	10		DO	10		ZO	10	
ZA	11		ZO	11		WO	11		VR	11		MA	11	
ZO	12		MA	12		DO	12		ZA	12		DI	12	
MA	13		DI	13		VR	13		ZO	13		WO	13	
DI	14		WO	14		ZA	14		MA	14		DO	14	
WO	15		DO	15		ZO	15		DI	15		VR	15	
DO	16		VR	16		MA	16		WO	16		ZA	16	
VR	17		ZA	17		DI	17		DO	17		ZO	17	
ZA	18		ZO	18		WO	18		VR	18		MA	18	
ZO	19		MA	19		DO	19		ZA	19		DI	19	

Interregproject Goesting in Leren en Werken

MA	20		DI	20		VR	20		ZO	20		WO	20	
DI	21		WO	21		ZA	21		MA	21		DO	21	
WO	22		DO	22		ZO	22		DI	22		VR	22	
DO	23		VR	23		MA	23		WO	23		ZA	23	
VR	24		ZA	24		DI	24		DO	24		ZO	24	
ZA	25		ZO	25		WO	25		VR	25		MA	25	
ZO	26		MA	26		DO	26		ZA	26		DI	26	
MA	27		DI	27		VR	27		ZO	27		WO	27	
DI	28		WO	28		ZA	28		MA	28		DO	28	
WO	29		DO	29		ZO	29		DI	29		VR	29	
			VR	30		MA	30		WO	30		ZA	30	
			ZA	31					DO	31				

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tips voor het gebruik van planningskalenders

Doel:

- *Zicht krijgen op het aantal grote opdrachten en herhalingen binnen de klas.*
- *Een betere spreiding bekomen.*
- *Leerlingen begeleiden bij het plannen van hun werk op langere termijn.*

Wat invullen?

- *Grote opdrachten (boekbesprekingen, jaarwerken,...), herhalingen, studiereizen, toneel, bezinning, toetsen ...*
- *Geen lessen en taken!!*

Waar noteren?

- *Op de datum waarop het werk moet ingeleverd worden of de herhaling doorgaat.*

Wie vult in?

- *De leerling vult de individuele kalender in.*

Afspraken :

- *Er worden maximaal twee herhalingen per dag gepland.*
- *Herhalingen moeten minsten één week op voorhand aangekondigd worden.*
- *Eén week voor de toetsen worden geen taken, overhoringen, herhalingen, grote opdrachten en pretoetsen meer gepland.*
- *Leerlingen kunnen zich dan voorbereiden op de toetsen.*
- *De datum, waarop een opdracht moet ingeleverd worden of een herhaling doorgaat, wordt steeds bepaald via overleg tussen vakleerkracht en leerlingen.*

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool voor verwachtingen van de cursus

Zorg ervoor:

- dat je nota's in orde zijn
- en dat je zicht hebt op wat er voor elk vak van je verwacht wordt

Noteer hieronder voor welke vakken je nota's in orde zijn/ niet in orde zijn

Als je nota's niet in orde zijn, noteer je wanneer je die in orde maakt.

Spreek met klasgenoten af van wie je materiaal kan ontlennen om je nota's in orde te maken.

Vak	Mijn nota's zijn in orde/ niet in orde	Noteer hieronder wanneer je je nota's in orde brengt en aan wie daarover hulp vraagt.

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Noteer hieronder voor welke vakken je zicht hebt op wat er van je verwacht wordt. Noteer ook wat je nog moet vragen aan leerkrachten om daarop zicht te krijgen. Noteer ook eventueel tips van medeleerlingen.

Vak	Verwachtingen zijn duidelijk	Noteer hieronder tips van leerlingen. Noteer hieronder de vragen die je aan de leerkracht van een bepaald vak wil stellen.

Interregproject Goesting in Leren en Werken

4 SAMENWERKEN

4.1 Wat?

Onder 'samen leren van en met elkaar' verstaan we:

- *beschikken over een samenhangend geheel van kennis, vaardigheden en attitudes om te leren van en met elkaar.*
- *het uitvoeren van taken en opdrachten, gebruikmakend van de eigen talenten en die van anderen.*
- *het behalen van een resultaat dat een duidelijke meerwaarde heeft in vergelijking met het resultaat dat alleen behaald zou kunnen worden.*

4.2 Wie?

Een leerling/student die leert van en samen met anderen, ziet eruit als volgt:

- *hij staat open voor de studieaanpak van andere leerlingen/studenten*
- *hij is bereid om anderen te helpen bij hun aanpak*
- *door te kijken en luisteren naar anderen, steekt hij heel wat nieuwe informatie op*
- *in een groepswerk:*
 1. *geeft hij anderen verduidelijking over de leerstof*
 2. *geeft hij anderen feedback over gemaakte opdrachten*
 3. *kan hij efficiënt samenwerken aan een groepswerk*

4.3 Waarom?

Een mens is een sociaal wezen dat door samenwerking met anderen doelen efficiënter kan bereiken. Deze realiteit is voelbaar op de schoolbanken 'om punten te behalen', maar ook in het latere werkleven en ook in de hoogstpersoonlijke omgeving. Echte samenwerking vereist maturiteit, een bewustwording van een positieve afhankelijkheid en verantwoordelijkheid. Los van de resultaten op korte termijn is het in een heterogene samenleving van belang open te staan voor de wijze waarop verschillende mensen leren 'leven' en die verrijking ten volle te waarderen.

4.4 Het gesprek

De begeleider kan best al een inschatting maken: zijn de knelpunten eerder gebonden aan:

- **de persoon?**
 - Hoe gaat het met je?
 - Hoe gaat het in je omgeving?
- **de opdracht?**
 - Vanaf wanneer had je het gevoel dat de samenwerking niet meer zo vlot liep?
 - In hoeverre "klijt" het in de groep? (teamspirit/karakters)
 - Hoe staat het met de taakverdeling?
 - Zijn de verwachtingen duidelijk?
 - Werk je liever alleen?
 - Worden je talenten aangesproken?

Interregproject Goesting in Leren en Werken

- Wat gaat goed/minder goed?
- Heb je het gevoel dat je iets van je groepsgenoten kan leren?
- **een combinatie?**

4.5 Tips

- *Wees bereid om ten voordele van een gezamenlijk resultaat je eigen belang los te laten.*
- *Som in groep jullie krachten en werkpunten op.*
- *Hou een brainstormronde, gooi niet meteen nieuwe ideeën van tafel als ze niet realistisch zijn of onmogelijk lijken. Durf te dromen!*
- *Schep duidelijkheid in ieders verwachtingen en kijk kritisch naar je eigen aandeel.*
- *Bij feedback geven: spreek vanuit jezelf.*
- *Bij feedback krijgen: neem de tijd om erover na te denken.*
- *Leef je in in je medestudent, hou je klaar om een complimentje te strooien.*

4.6 Tools

- *Tool: rollen voor samenwerkend leren*
- *Tool: zelfreflectie over samenwerken*
- *Tool: checklist: eigenschappen van attitudes in leren van en met elkaar*

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool: rollen voor samenwerkend leren

Doel: Kader bieden

- **aan student/leerling:**
 - patronen in kaart brengen
 - handvaten creëren om aan eigen functioneren te sleutelen
 - indien gewenst patronen bij sturen of doorbreken
- **aan studiebegeleider:**
 - patronen van student/leerling in kaart brengen
 - ondersteuning bij bewustmaking van het kiezen en/of opnemen van een rol door de student/leerling tijdens een bijeenkomst
- **Verloop:**
 - Student/leerling stelt een top drie op van de rollen die hij het vaakst opneemt
 - Student/leerling stelt een top drie op van de rollen die hij het liefst opneemt
 - Student/leerling stelt een top drie op van de rollen die hij liever niet opneemt
 - Deze tool kan vrijblijvend een begeleidend gesprek voeden

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Rollen voor samenwerkend leren

Mr./Mrs. President

Gaat na of de opdracht volledig wordt uitgevoerd.
Bewaakt de kans van iedereen om een inbreng te hebben.

Material Girl/Guy

Verzamelt, bewaart, verdeelt, bundelt, zorgt voor, ... het materiaal van de groep

Mr./Mrs. Contact

Zoekt contact met anderen als dat nodig is.

Mr./Mrs. Chrono

Houdt de klok in het oog en meldt de resterende en overschreden tijd.

Paperboy/Papergirl

Noteert wat er in de groep wordt gezegd.

Mr./Mrs. Chat

Brengt mondeling verslag uit aan anderen.

Mr./Mrs. Therapy

Voelt de emoties in de groep aan en verwoordt ze, spreekt ze uit.

Rollen die ik het vaakst opneem

1.

2.

3.

Rollen die ik het liefst opneem

1.

2.

3.

Rollen die ik liever niet opneem

1.

2.

3.

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Rollen voor samenwerkend leren

De voorzitter

Gaat na of de opdracht volledig wordt uitgevoerd.
Bewaakt de kans van iedereen om een inbreng te hebben.

De materiaalman/-vrouw

Verzamelt, bewaart, verdeelt, bundelt, zorgt voor, ... het materiaal van de groep

De contactpersoon

Zoekt contact met anderen als dat nodig is.

De tijdbewaker

Houdt de klok in het oog en meldt de resterende en overschreden tijd.

De verslaggever

Noteert wat er in de groep wordt gezegd.

De verslaggever

Brengt mondeling verslag uit aan anderen.

De bemiddelaar

Voelt de emoties in de groep aan en verwoordt ze, spreekt ze uit.

Rollen die ik het vaakst opneem

1.

2.

3.

Rollen die ik het liefst opneem

1.

2.

3.

Rollen die ik liever niet opneem

1.

2.

3.

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool: STAR, zelfreflectie over samenwerken

Doel: Kader bieden:

- **aan student/leerling:**
 - Bewust worden van eigen functioneren
 - Reflecteren op verschillende stappen van de cyclus
 - Congruentie van denken, voelen en doen
- **Aan studiebegeleider:**
 - Ondersteuning bij de bewustmaking van het functioneren van de student/leerling
 - Ondersteuning bij het komen tot congruentie van voelen, denken en doen
 - Aanzet tot inzicht in de gevoelswereld, denkwereld en het handelen van de student/leerling met betrekking tot samenwerken
- **Verloop:**
 - Student/leerling vult, alleen of samen met de studiebegeleider, het reflectieschema in.
 - De studiebegeleider stuurt erop aan dat bij elke stap denken, voelen en doen aan bod komt, niet noodzakelijk in deze volgorde.
 - Deze tool kan vrijblijvend een begeleidend gesprek voeden.

Interregproject Goesting in Leren en Werken

STAR, zelfreflectie over samenwerken

Situatie

- Beschrijf de situatie

Taak

- Was er een taakverdeling? Wat was jouw taak?

Activiteit

- Heb je jouw taak uitgevoerd? Hoe verliep dit?

Resultaat

- Wat was het resultaat? Had dit beter gekund, volgens jou?

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool: checklist eigenschappen en attitudes in leren van en met elkaar

- **Doel:**
 - Duidelijkste krachten en belangrijkste werkpunten formuleren
- **Verloop:**
 - Student/leerling vult checklist 'Checklist eigenschappen en attitudes in leren van en met elkaar in
 - Student/leerling haalt trefwoorden uit de stellingen van de checklist
 - Student/leerling maakt gebruik van die trefwoorden om persoonlijke krachten en werkpunten te formuleren
 - Deze tool kan vrijblijvend een begeleidend gesprek voeden.

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Checklist eigenschappen en attitudes in leren van en met elkaar

	ja	nee
Ik vergelijk mijn manier van leren met die van anderen.		
Ik ben bereid om anderen te helpen bij hun aanpak.		
Ik vind het belangrijk om te weten hoe andere leerlingen denken en leren.		
Ik geef verduidelijking over de leerstof aan anderen.		
Ik beantwoord vragen van medeleerlingen over de leerstof.		
Ik vraag de hulp van een medeleerling bij onduidelijkheid over de leerstof.		
Ik vraag de hulp van de leerkracht bij onduidelijkheid over de leerstof.		
Ik durf aangeven dat ik onduidelijkheid ervaar en werk hierdoor mee aan een veilig klimaat waarin anderen dat ook durven.		
Ik kan efficiënt samenwerken aan een groepswerk.		
Ik maak in onderling overleg een taakverdeling.		
Ik leg samen afspraken vast rond tijdstip, vorm en werkwijze.		
Ik leef de afspraken ten aanzien van de eigen bijdrage na.		
Ik spreek andere leerlingen aan op hun beloofde afspraken.		
Ik sta open voor feedback van medeleerlingen over individuele of groepsopdrachten		
Ik geef feedback over gemaakte opdrachten.		
Ik sta open voor kritiek van medeleerlingen.		
Ik geef anderen opbouwende kritiek.		
Ik communiceer over mijn frustraties/ervaringen tijdens het groepswerk.		
Ik heb oog voor verschillende verwerkingsstrategieën. (vb. spanning tussen 'zij die graag snel afgeven' en 'zij die graag tot het laatste moment herwerken')		
Ik communiceer over mijn geleverde bijdrage.		
Totaal		

Interregproject Goesting in Leren en Werken

<p>Trefwoorden ja's Pool met ideetjes</p>	<p>Omschrijving kracht Daar ben ik goed in. Ik zou dit kunnen benutten om mijn werkpunten aan te pakken.</p>
<p>Trefwoorden nee's</p>	<p>Omschrijving werkpunt Hier wil ik nog aan werken.</p>

Interreg
Vlaanderen
Nederland

Europa investeert in uw regio

5 ANALYSEREN, STRUCTUREREN EN RELATEREN

5.1 Wat?

Onder 'analyseren, relateren en structureren' verstaan we:

- *Analyseren: het ontleden van de leerstof in hoofd- en bijzaken, waarbij je de samenhang zoekt tussen definities, theorieën en kenmerken.*
- *Relateren: het leggen van verbanden tussen enerzijds de leerstof en wat men al weet en anderzijds tussen verschillende vakken en cursussen. Je legt ook verbanden tussen hoofd- en bijzaken.*
- *Structureren: het overzichtelijk maken van de leerstof en zorgen voor een samenhang.*

5.2 Wie?

Een leerling/student die analyseert, relateert en structureert, ziet eruit als volgt:

- *hij heeft het nodige en correcte studiemateriaal-*
- *hij heeft een overzicht op de te studeren leerstof*
- *hij heeft inzicht in de te studeren leerstof*
- *hij hakt de te leren leerstof in stukken en bestudeert ze stuk voor stuk heel nauwgezet*
- *hij ontdekt de samenhang tussen theorieën, definities en kenmerken.*
- *hij legt verbanden tussen de leerstof, de verschillende vakken en zijn voorkennis.*
- *hij werkt actief in zijn cursus. Hij onderlijnt, gebruikt verschillende kleuren, maakt gebruik van pijlen, ordenings- en nummeringsstelsel,... om verbanden aan te geven.*
- *hij maakt gebruik van tekening, schema's, mindmaps,... Om de leerstof te structureren.*

5.3 Waarom?

Analyseren, relateren en structureren zijn de cruciale delen van het studeren. Zonder deze stappen studeer je niet echt, maar lever je alleen maar papegaaienwerk.

Ze dienen om:

- *een dieper en vollediger inzicht te verwerven in de leerstof*
- *het overzicht te behouden*

5.4 Het gesprek

- *Heb je al het nodige studiemateriaal? Hoe breng je al die informatie samen?*
- *Hoe studeer je?*
- *Begrijp je de leerstof?*
- *Maak je gebruik van de inhoudstafel?*
- *Lees je titels of begin je gewoon aan de tekst?*
- *Heb je een overzicht over de leerstof? Zie je een verband tussen de verschillende hoofdstukken? Orden je de leerstof voor jezelf?*
- *Zie je hoe de verschillende ideeën verband houden met elkaar?*

Interregproject Goesting in Leren en Werken

- *Duid je aan tijdens het studeren? Wat duid je aan?*
- *Maak je schema's? Maak je een samenvatting? Maak je een mindmap?*
- *Welke zintuigen gebruik je? Ogen, oren, gevoel?*
- *Gebruik je kleuren, pijlen, tekeningen, nummeringen om structuur aan te brengen?*

5.5 Tips

5.5.1 Tijdens de les

Duid met potlood de belangrijkste punten aan.

5.5.2 Na de les:

- *Breng je notities in orde*
- *Controleer en vergelijk je notities met medestudenten*
- *Zorg ervoor dat je alle leerstof bij de hand hebt*
- *Lees de leerstof door en vraag jezelf af: heb ik alles begrepen?*
- *Stel jezelf een aantal vragen:*
 - Wat weet ik al over het onderwerp? (vorige lessen?)
 - Hoe sluit de nieuwe leerstof aan bij de vorige?
 - Wat zag ik in andere lessen over dit onderwerp?
- *Leg links met vorige lessen, andere vakken, voorkennis, ...*

5.5.3 Voor een toets/test of na elk hoofdstuk.

- **Vorbereiding**
 - Verzamel alle leerstof
- **Overzicht krijgen (→ zorg dat je weet waarover het gaat!)**
 - Bekijk de titels, inhoudstafel,...
- **Kernbepaling**
 - Duid de kernwoorden aan, vertrek van de aangeduide kern.
 - Zoek kapstokken (belangrijkste woorden) waarrond je het hele verhaal op kan bouwen.
- **Zorg voor een gestructureerde bladspiegel!**
 - Gebruik kleur
 - Gebruik nummering
- **Maak aantekeningen, volg hierin je eigen manier**
 - bv schema, mindmap, samenvatting, ...
- **Leg verbanden**

5.5.4 Voor een examen

- **Vorbereiding**
 - Verzamel alle te studeren leerstof
 - Zorg dat je van elk hoofdstuk uitgewerkte aantekeningen hebt!
- **Overzicht**
 - Bekijk de titels en de inhoudsopgave, vind de rode draad doorheen de leerstof.
- **Leg verbanden**

Interregproject Goesting in Leren en Werken

5.6 Tools

- *Tool voor samenvatten*
- *Tool voor overzicht verwerven*
- *Tool voor zoeken van het kernwoord*
- *Tool voor uitdiepen van de inhoud*
- *Tool voor analytisch lezen*
- *Tool voor maken van een mindmap*

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Samenvatten

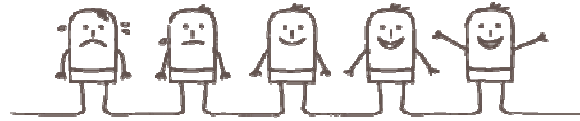

- Maak gebruik van je inhoudstafel om structuur aan te brengen in je samenvatting.
- Werk alinea per alinea, deel per deel, hoofdstuk per hoofdstuk
- Formuleer de KERNGEDACHTE steeds in je eigen woorden, zo dwing je jezelf de leerstof te begrijpen.
- Voeg een aantal bijzaken toe ter verduidelijking, maar geef ze duidelijk een ander 'niveau', zet ze in het groen.
- Probeer tussen de verschillende alinea's, delen en hoofdstukken signaalwoorden te gebruiken. Een signaalwoord geeft aan welk verband er is tussen de verschillende alinea's, delen, hoofdstukken. Bijvoorbeeld GEVOLG, REDEN, DAARNA,

Samenvatting: (titel cursus)		
1.....		
	1.1.....	
	Alinea 1: KERNGEDACHTE	
		bijzaken
		Signaalwoord/-zin
	Alinea 2: KERNGEDACHTE	
		bijzaken
	Signaalwoord/-zin	
	1.2.....	
	Alinea 1: KERNGEDACHTE	
		bijzaken
		Signaalwoord/-zin
	Alinea 2: KERNGEDACHTE	
		Signaalwoord/-zin
	Alinea 3: KERNGEDACHTE	
		bijzaken
		Signaalwoord/-zin
	Alinea 4: KERNGEDACHTE	
	Signaalwoord/-zin	
2.....		

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool voor overzicht verwerven

Stel jezelf de volgende vragen:

- *Naar de vorm van de informatie: welke informatie krijg ik ? Woorden, symbolen, tekeningen, schema's, kaarten, lijsten ?*
- *Naar de ordening van deze informatie : is er op het eerste zicht een structuur te herkennen? Zo ja, welke*
- *Naar de voorkennis rond deze informatie: wat weet ik hier reeds van ?*
- *Naar het doel van deze informatie: wat wordt er i.v.m. deze tekst van me verlangd?*
- *Naar de studiemethode toe: hoe zal ik deze informatie het best instuderen ?* **TOOL VOOR HET ZOEKEN VAN HET KERNWOORD**

Wat is een kernwoord ?

Een kernwoord moet opvallen en een deel van de tekst omvatten. Een kernwoord moet een soort awake-functie hebben: bij het zien van dat woord springt de inhoud van de hele alinea in onze gedachten.

Kernwoord: woorden waar de zin om draait ;

Signaaltekens: onderstreping, cursivering, gebruik van tekstwit, nummering, belettering.

Signaalwoorden: woorden met een bepaalde aanwijzing, bv. vervolgens, omdat, daarom.

1. Lees de tekst éénmaal diagonaal.
2. Lees de tekst intensief en traag, vooral lettend op de opeenvolging van de alinea's.
3. Zoek voor elke alinea een kernformule of titel.
4. Structureer de kernformules volgens de relaties van de tekst.
5. Controleer aan de hand van vragen of je de tekst begrepen hebt.

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool voor het uitdiepen van de inhoud (analyseren/relateren)

Het aantal mogelijke vragen en antwoorden in verband met de inhoud is oneindig en verschilt van vak tot vak. De onderstaande lijst heeft dan ook als bedoeling aan te tonen hoeveel we ons wel kunnen afvragen.

1. Weten (analyseren)

- *Wie, wat, waar, wanneer, waarom? (De 5 W-vragen)*

2. Weten – inzien (relateren)

- *Wat is? Hoe? Welke is de functie van deze theorie, dit object, deze persoon?*
- *Welke zijn de eigenschappen van?*
- *Wat is het verband tussen de titel van deze alinea en de inhoud ervan?*

!!!! Deze vraag wordt maar al te weinig expliciet gesteld. Nochtans is de titel dikwijls de enige informatie die je meekrijgt op een examen. Als je vooraf nagedacht hebt hoe je het antwoord via logisch of associatief denken uit de vraag kan halen, sta je heel wat sterker.

3. Inzichtsvragen (relateren)

- *Wat zijn de verschillen en gelijkenissen bij deze begrippen, evoluties, bewijzen, tekeningen, personen, schema's, chemische reacties, enz.*
- *Zeg het met je eigen woorden ...*
- *Geef de relatie aan tussen ...*
- *Waarom?*
- *Kan ik deze informatie in een tabel zetten?*

4. Toepassingsvragen (concretiseren/relateren/analyseren)

- *Geef een voorbeeld!*
- *Los deze probleemsituatie op!*
- *Creëer zelf een probleemsituatie!*
- *Over welke basisgegevens beschik ik?*
- *Hoe zou een mogelijke oplossing er uit kunnen zien?*
- *Begrijp ik het probleem wel goed?*

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool voor analytisch lezen

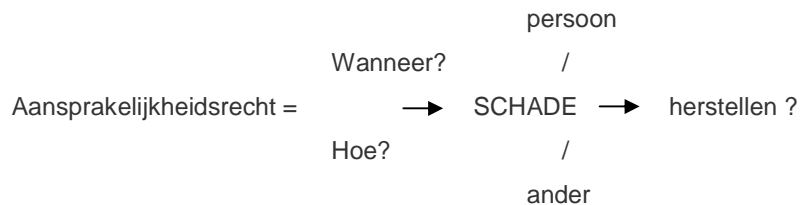

Deze vorm van lezen gebruik je bij het doorgronden van moeilijke stukken tekst. Deze manier van werken is bijzonder geschikt voor het ontleden en begrijpen van definities en formules

- Je leest het stukje informatie verschillende keren opnieuw, maar je richt steeds je aandacht op een ander woord of teken.
- Stel jezelf steeds nieuwe vragen. Probeer zo dichterbij de oplossing te komen van wat je nog niet begrijpt.

Vb. : het aansprakelijkheidsrecht behandelt vooral de vraag in welke gevallen en op welke wijze hij die een ander schade toebrengt (anders dan door de niet-nakoming van een contractuele verbintenis) gehouden is deze schade te herstellen.

Zinsontleding levert ons volgend schema op :

! Ook woordontleding kan nuttig zijn. Sommige woorden bestaan uit verschillende delen die elk een eigen betekenis hebben. Als je de betekenis kent, begrijp je het woord.

Vb. :

- apathisch: (a-/an-= zonder, niet ; patisch/pathie = gevoel) zonder gevoel)
- autobiografie: (auto = zelf ; bio = leven ; grafie = schrift, schrijven) zelfgeschreven levensverhaal.

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool voor het maken van een Mindmap

Via internet kan je makkelijk een mindmap maken: surf naar : www.leerhof.be. (Klik op Edu, daarna zie je uiterst rechts: een grijze balk met eMindMaps !) Daar vind je het nodige materiaal om GRATIS een pakket EMINDMAPS te downloaden met handleiding.

- **Wat is een mindmap?**

- Een analyse en een synthese in één !
- Mindmap = kaart van je gedachten.
- Het is een soort netwerk van sleutelwoorden met kleur en beeld.
- Het spreekt de verschillende zintuigen aan.
- Het is horizontaal geschreven.
- Patronen en kleuren spreken je rechterhersenhelft aan.
- Een logische opbouw en woorden spreken je linkerhersenhelft aan.

- **De tien geboden van Mind Mapping**

1. Horizontaal op wit papier.
2. Sleutelsymbolen= wees zuinig met het gebruik.
3. Wees duidelijk: je moet ze nog kunnen lezen.
4. Takken – netwerk= een netwerk van sleutelwoorden die logisch geordend dicht bij elkaar hangen.
5. Vloeiende lijnen: dikkere takken in het centrum, dunner naar het uiteinde.
6. Horizontaal leesbaar: woorden worden horizontaal geschreven.
7. Kleuren
 - Een kleur per hoofdtak houdt ideeën samen.
 - Kleuren trekken de aandacht.
8. Kriskras : volg je breinbokkensprongen
9. Rangschikken: groepen afbakenen met lijnen, prioriteiten aanduiden door nummers,...
10. Rustig en creatief.

- **Wanneer gebruik je een mindmap?**

Output:

- je gedachten vinden vlotter, sneller en spontaner hun reflectie op papier.

Input:

- je gedachten herkennen en herstellen zich vlotter en sneller bij het opnieuw bekijken van een mindmap.

Interregproject Goesting in Leren en Werken

6 CONCREET VERWERKEN

6.1 Wat?

Onder 'concreet verwerken' verstaan we:

- het "gebruiken" van de basiskennislaag.

Concrete verwerking omvat:

1. Concretiseren:
 - de leerstof in verband brengen met wat er buiten de school gebeurt. (aansluiting bij de tastbare werkelijkheid)
 - de leerstof koppelen aan eigen ervaringen
 - concrete voorbeelden en praktische toepassingsmogelijkheden bedenken
 - concrete voorstellingen vormen bij abstracte zaken
2. Toepassen:
 - Zich oefenen in het gebruik van de leerstof

6.2 Wie?

Een leerling/student die concreet verwerkt, ziet eruit als volgt:

6.3 Waarom?

- *De leerling/student onthoudt nieuwe leerstof gemakkelijker als hij ze in verband brengt met bestaande kennis, eigen ervaringen en de wereld om hem heen.*
- *Het in verband brengen van de leerstof met de realiteit, heeft een positieve invloed op de motivatie van leerlingen/studenten*
- *Concrete verwerking is er belangrijk als de leerkracht/lector vraagt om het geleerde toe te passen en de leerling/student op toepassingsniveau examineert.*

6.4 Het gesprek

- *Vraag of de leerling/student op zoek gaat naar verbanden tussen de leerstof en de wereld om hem heen.*
- *Vraag aan de leerling/student of hij ook op zoek gaat naar concrete toepassingen van de leerstof in zijn leefwereld.*
- *Vraag aan de leerling/student of hij met behulp van wat hij leerde op school soms oplossingen bedenkt voor praktische problemen in het dagelijkse leven.*
- *Vraag aan de leerling/student of hij aandacht besteedt aan de praktisch bruikbare onderdelen van een cursus.*
- *Vraag aan de leerling/student of hij de geziene leerstof kan toepassen in oefeningen.*

6.5 Tips

- *Zoek een aantal voorbeelden uit het dagelijkse leven die verband houden met wat je hebt geleerd. Vind je dit moeilijk, vraag voorbeelden aan je leerkracht/lector!*
- *Probeer je persoonlijke ervaring in verband te brengen met de les.*
- *Lees een boek, bekijk een film, bezoek een museum, ... in functie van de geziene leerstof, m.a.w. ga op zoek naar praktijkvoorbeelden.*
- *Beeld je in dat je beroepshalve informatie moet geven aan een klant over de leerstof.*

Interregproject Goesting in Leren en Werken

6.6 Tool

Conc-Re-To

Doelstelling: studenten kunnen de leerstof concreet verwerken (=concretiseren en toepassen)

Naam vak (SO) of opleidingsonderdeel (HO):

Titel hoofdstuk:

Interregproject Goesting in Leren en Werken

7 KRITISCH VERWERKEN

7.1 Wat?

Onder "kritisch verwerken" verstaan we:

- *de leerstof niet zonder meer accepteren*
- *de leerstof bevragen en zien of men alles goed begrijpt*
- *nakijken of alles logisch uit elkaar voortvloeit: dit zowel bij de leerstof als bij de visie van personen*
- *de eigen argumenten met die van anderen vergelijken*

7.2 Wie?

Een leerling/student die kritisch verwerkt, ziet eruit als volgt:

- *hij plaatst vraagtekens bij dat deel van de leerstof dat hij niet goed begrijpt. Hij vraagt uitleg tot hij de leerstof begrijpt.*
- *hij vat de essentie samen.*
- *hij maakt een onderscheid tussen feiten en meningen.*
- *hij ontwikkelt een eigen visie op een bepaald onderwerp vanuit de leerstof of vanuit de standpunten/meningen van anderen.*
- *hij laat zijn visie bevragen door anderen.*
- *hij kan het belang en de objectiviteit van een bron juist inschatten.*
- *hij kan meedenken met de leerkracht/lector.*

7.3 Waarom?

- *Kritisch verwerken stimuleert het verwerven van inzicht in de leerstof. Wie kritisch wil zijn, moet de leerstof ten volle begrijpen.*
- *De leerling/student kan beter omgaan met grotere hoeveelheden leerstof, hij heeft sneller zicht op de essentie, hij ontdekt sneller de hoofd- en bijzaken.*
- *De leerling/student ontwikkelt:*
 - *een eigen visie op de leerstof die hij bovendien kan beargumenteren*
 - *een eigen mening t.a.v. visies en interpretaties van anderen. Hij neemt niet klakkeloos over en durft vragen te stellen bij de visie, houding/interpretatie van anderen.*
- *De leerling/student wordt aangezet om de leerstof actief 'in de eigen taal' om te zetten waardoor de leerstof beter begrepen wordt. Men weet zich dan ook meer betrokken bij het leerproces.*

7.4 Het gesprek

- *Bespreek hoe leerstof beter in de diepte verwerkt zou kunnen worden. Neem hiervoor bijvoorbeeld een oefening/taak ter hand waaruit blijkt dat dit niet gebeurd is.*
- *Vraag de leerling/student wat hij geleerd heeft voor zichzelf uit een vorige succeservaring/vorig falen. Hoe heeft dit zijn handelen/denken/voelen gewijzigd? Welke oorzaak ziet de leerling/student voor dit succes/falen?*

7.5 Tips

- *Vat de leerstof samen in je eigen woorden en vorm je eigen mening over de geziene leerstof/de vermelde standpunten en visies.*
- *Selecteer die informatiekanalen/bronnen die met het oog op het te bereiken doel het meest terzake zijn.*

Interregproject Goesting in Leren en Werken

- *Selecteer je informatiebronnen kritisch: wie is de auteur? Wetenschappelijk of niet? Commercieel of niet?*
- *Neem eens een krantenartikel ter hand en duid aan wat de objectieve en subjectieve elementen zijn.*
- *Vermeld je bronnen op de correcte manier!*
- *Kijk ook eens naar de bibliografie van een handboek/cursus!*
-

7.6 Tools

- *Speel de supercriticus*
- *Het argumentatieschema*
- *Discussiefora*
- *Het tegenstellingspel*

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool: Speel de supercriticus

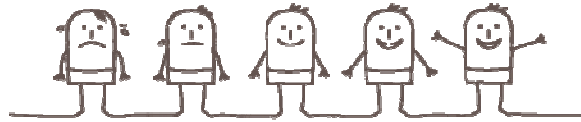
Lees een artikel in een krant of een tijdschrift. Zoek zeker een onderwerp dat je interesseert. Zet de belangrijkste ideeën in de linkerkolom. In de rechterkolom lever je commentaar bij de ideeën uit de linkerkolom. Beoordeel ze op hun betrouwbaarheid, hun objectiviteit, hun meerwaarde, hun originaliteit, ...

Titel krantenartikel Bv. 'Geen full house voor poker op tv. Verslavende televisie' Naam krant, datum Bv. DS, 17-18/01/09	
Ideeën	Beoordeling
<ul style="list-style-type: none"> - sinds kort pokerspel op tv, hoe later uitgezonden, hoe hoger de kijkcijfers - online pokeren: werkt verslavend - ... 	<ul style="list-style-type: none"> - kijkcijfers=min of meer meetbaar, dus redelijk betrouwbaar - =veronderstelling, naar analogie met andere verslavingen, zoals roken; nog niet echt bewezen - ...

Je kan nu hetzelfde doen met je cursus, of met teksten die je als onderdeel van je leerstof moet verwerken.

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool: het argumentatieschema

Lees een krantenartikel aandachtig. Haal er de belangrijkste argumenten uit en rangschik ze volgens belangrijkheid in een schema. Ga voor jezelf na welke argumenten deugdelijk zijn en welke niet.

We nemen hetzelfde artikel (zie vorige tool) opnieuw onder de loep.

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Tool: het tegenstellingenspel

Het tegenstellingenspel (groen / rood):

- *je geeft een bepaalde stelling op*
- *je laat de leerling/student een groene of rode kaart / balpen / ... in de lucht steken (akkoord / niet akkoord)*
- *je zet een groene en een rode tegenover mekaar om ze te laten debatteren*

Interregproject Goesting in Leren en Werken

Bronnen

- Eindtermen Leren Leren
- "Zelfgestuurd leren in het hoger onderwijs, survivalkit voor de eerste maanden." Ella Desmedt en Lieve Carette
- "Handboek zelfstandig leren, tweede fase." Ed de Boer, et al.
- <http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/secundair/3egraad/vakoverschrijdend/uitgangspunten/lerenleren.htm>
- Blokwijzer, Adviescentrum voor studenten, Universiteit Gent, 1997
- Doe-boek, Gezond leren leren in het middelbaar onderwijs, CM-jongerenservice.
- Leerbeest, M. De Neve, Averbode, 2006
- Leerstoornissen en problemen bij het leren, vzw Die's-Lekti-kus, september 2004
- Taal(v)aardig, L. Beheydt, R. Devos, F. Maes, Uitgeverij De Sikkels, 1978
- LeMo-test
- Study Skills Handboek; Handboek voor de student. Stella Cortrell. Gent, Academia Press, 2001, VIII + 248p.
- Janssen, T.,e.a., Vaardigheden voor zelfstandig leren, 2002, 135p.
- Universiteit Maastricht, Training leerstijlen 'professionalisering leerstijlen in het voortgezet onderwijs', congresbundel. Ecal: expertisecentrum actief leren.
- <http://ond.vlaanderen.be/dvo/secundair/3egraad/vakoverschrijdend/uitgangspunten/lerenleren.htm>
- http://www.kuleuven.be/duo-ict/toledogebruik/aandachtspunten_bij_het_inzetten_van_toledo_def.pdf
- www.hig.be/studenten/toekomstige/LeerstijleonderzoekVolwassenonderwijs.doc

Provincie Noord-Brabant

